

Izpolnite svojo narodno dolžnost. Vpišite svoje otroke v slovensko šolo.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO in uprava: 34131 Trst, Ul. Capitolina 3 - Telefon 744046, 744047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino: 34170 Gorica, Ulica Locchi, 2 Telefon 2436

NAROČNINA: Letna 1000 lir, polletna 550 lir. Poštni tekoči račun: Trst 11/7000

Obnovljena izdaja - Leto XXI. - Štev. 10 (740)

TRST - 10. septembra 1969

Posamezna številka 40 lir

Periodična revija Spedis. in abb. post. Gruppo II

Ob novem šolskem letu

Slovenski otrok spada v slovensko šolo. V tej šoli se bo najlažje učil in se najboljše pripravil na svoj poklic.

Slovenska šola je popolnoma enakopravna šola. Kdor obiskuje to šolo ima še to prednost, da se poleg svoje materinščine uči tudi italijanski jezik.

Dolžnost slovenskih staršev je, da svojega otroka vpišejo v slovensko šolo, kajti le tako poskrbe za to, da otrok ostane v slovenskem okolju, vzljubi svojo narodnost in postane zaveden Slovenec oziroma zavedna Slovenka.

Danes ni prav nobenega razloga zaradi katerega naj bi slovenski otrok obiskoval šolo drugega jezika. Minili so časi, ko so morda nekaj pomenili tisti krogi, ki so skušali odtujevati slovenskega otroka od slovenskega okolja; minili so časi, ko so lahko nekateri krogi izvajali določen pritisk na slovenske starše ali jih z zvijačami vabili, naj svojih otrok ne vpišejo v slovensko šolo.

Slučajno nam je te dni prišel pod roko dokument, ki ga je tajništvo tržaške federacije KPI objavilo septembra 1965. V njem je med drugim rečeno:

«Tajništvo federacije KPI poudarja, da je za razvoj slovenske narodnostne skupnosti ter za uveljavitev slovenskih narodnostnih pravic ter za doseg popolne enakopravnosti, slovenska šola primarnega pomena. Zato je potrebno to šolo okrepiti. Zato svetujemo slovenskim staršem, naj vpišejo svoje otroke v slovensko šolo. S tem bodo prispevali k razvoju narodnostne skupnosti.»

Tudi danes je vsebina gornjega dokumenta zelo aktualna. Brez slovenske šole si zares ne moremo predstavljati narodne enakopravnosti. Brez slovenske šole bi bila tudi borba za narodnostne pravice nenačelna. Zaman pa bi bila šola če ne bi imela učencev. Nasprotno, čimveč učencev bo v slovenski šoli tem večjo težo bo imela v javnem življenju. Dokler bo slovenska šola imela ustrezen naraščaj ni nevarnosti, da bo slovenska šola dobro obiskovana, smo lahko gotovi, bo tudi asimilacijski valovi, ki se še zaseljavajo v našo narodno zgradbo, ne bodo učinkoviti. Narod jih bo uspešno odbil.

Kljub temu pa, da je izginil val pritiska, kljub temu, da so se razmere bistveno spremenile in da je slovenska šola enakopravna, moramo biti budni. Vedeti moramo namreč, da v določenih krogih še vedno nočejo razumeti naše stvarnosti, naših potreb; nočejo upoštevati naših pravic. Še vedno se dogajajo določene diskriminacije, še vedno poskušajo zapostavljati tudi slovensko šolo in šolnike. Dejstvo, da se po tolikih letih zakon o slovenski šoli na Tržaškem in Goriškem ne izvaja v celoti in da ni bil še raztegnjen na tista področja videmske pokrajine, kjer prebivajo Slovenci, je zelo zgovoren dokaz.

V nekaterih krogih še vedno sanjarijo o tem, da bo postopoma slovenska šola na Tržaškem in Goriškem oslabela, shirala in da ne bo treba raztegniti za-

devnega šolskega zakoma tudi in področja Beneške Slovenije in Kanalske doline. To pa nas nikakor ne sme navdajati z malodušjem, temveč, nasprotno, še bolj nas mora hrabriti.

Od odgovornih oblasti moramo še naprej, rekli bi celo odločneje kot v preteklosti, zahtevati spoštovanje zakona o slovenski šoli, odpravo vseh vrzeli, ki še obstajajo v obstoječi šolski ureditvi, zahtevati moramo dokončno in popolno odpravo slehernega zapostavljanja.

V razmišljanju o slovenski šoli, o njeni problematiki ter o njenem poslanstvu pa še enkrat poudarjamo, da je potrebno, da je slovenska šola povsod, kjer obstaja, zares slovenska. V njej mora prevečati zdrav duh, prepojen z najplemenitejšimi človeškimi čustvi. Ker je slovenska šola pri nas manjšinska šola, mora biti vsestransko najkvalitetnejša. Kot taka mora imeti tudi najtesnejše vezi z roditelji. Za to pa so v veliki meri odgovorni šolniki in roditelji.

Od šolnika, ki poučuje na slovenski šoli narod mnogo pričakuje. Zato ta šolnik ne more biti navaden izvrševalec suhoparnih programov, ne sme biti uradnik. Z vso dušo mora biti predan poslanstvu šole. Tega seveda ne moramo pričakovati od šolnika, ki si služi svoj vsakdanji kruh v slovenski šoli a ne izpolnjuje svoje narodne dolžnosti in svojega otroka pošilja v neslovensko šolo. Zato tak šolnik ne spada v slovensko šolo!

Potrebna je nova večina

Enobarvna demokristjanska vlada se je že znašla pred težkimi problemi, ki jih postavljajo delavci, kmetje in mladina.

Takoimenovana «vlada pričakovanja» ni rešila nobenega vprašanja pač pa je položaj še bolj poslabšala. Po težavnem rojstvu druge Rumorjeve vlade je bila še bolj podkrepjena trditev, da perečih problemov ni moč zavlačevati. Delavske borbe, ki se obnavljajo v Torinu, Milanu, v drugih industrijskih središčih, in na kmečkem podeželju potrjujejo, da delovni ljudje niso pripravljeno čakati in ne vračati se nazaj kot bi želeli socialdemokrati, demokristjanski desničarji in monopolisti. Nasprotno, položaj zahteva radikalno preusmeritve in reforme. Če do tega ne bo prišlo, se bo položaj še bolj poslabšal. Tega se zavedajo delavci in široke ljudske množice, vsi tisti, ki zavračajo diskriminacijo in se zavzemajo za najširšo enotnost prizadetih političnih in družbenih sil. Gre za vprašanje mezd, vprašanja, ki so združena z draginjo, gre za vprašanja šole, za vprašanja demokratične oblasti v tovarnah itd..

Desničarski tisk se je vznemiril ko je tovariš Amendola zapisal, da brez komunistov ni moč vladati, da s protikomunistično politikom se ne rešujejo problemi,

Gromiko je obiskal Jugoslavijo

Sovjetski zunanji minister Gromiko je bil pretekli teden na uradnem obisku v Jugoslaviji. Po razgovorih, ki jih je imel z najvišjimi jugoslovanskimi voditelji je bilo objavljeno skupno poročilo, v katerem je med drugim rečeno, da so posebno pozornost posvetili obravnavanju dvostranskih odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Obe strani sta se izrekli za nadaljnji razvoj prijateljstva in sodelovanja med obema državama, poudaril sta tudi pomen načel vsebovanih v beograjski deklaraciji, iz leta 1956, ki vsebuje načela spoštovanja, suverenosti, enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve.

Na obeh straneh so ugotovili pozitivne sadove sodelovanja na gospodarskem, znanstvenem in kulturnem področju. Izrazili so pripravljenost za nadaljnje izpopolnjevanje na teh področjih v obojestransko korist.

Posebno pozornost so posvetili vprašanju sodelovanja in varnosti v Evropi ter izrazili pripravljenost, da bi sodelovali in izmenjavali mnenja, ki se tičejo tega cilja.

Na obeh straneh so ponovili svojo podporo boju vietnamskega ljudstva proti agresiji, in za narodno neodvisnost. Pozdravili so ustanovitvečasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama ter izrazili željo, da bi pariška pogajanja pripeljala do takih rešitev, ki bi jamčile za uresničenje zakonitih pravic vietnamskega ljudstva.

Obravnavali so tudi položaj na Srednjem vzhodu. Znova so poudarili, da se morajo izraelske čete umakniti iz zasedenih ozemelj

HO ŠI MINH simbol borbe proti imperializmu in za svobodo Vietnama

Ho Ši Minh je umrl. Vietnamsko ljudstvo je izgubilo legendarnega voditelja v junaškem boju za svobodo in neodvisnost, mednarodno delavsko gibanje pa enega izmed svojih najuglednejših predstavnikov.

Vest o smrti Ho Ši Minha je globoko odjeknila po vsem svetu. Spominu velikega sina Vietnama se ne klanja samo vietnamsko ljudstvo temveč dobrohoteči ljudje vsega sveta. Njegov vzgled bo živel in se izražal v bojih delavcev in mladih pokolenj v Vietnamu in v drugih deželah sveta. Ho Ši Minh bo ostal simbol boja proti imperializmu, za pravico in svobodo, za mir in bratstvo med narodi, za socializem.

Mo Ši Minh je bil rojen 19. maja 1890 v vasi Kim Lien, ki leži na severu vietnamske pokrajine Anam. Ta pokrajina, ki spada med najbolj razvite pokrajine Indokine, je dala tudi največ borcev za vietnamski osvobodilni boj. Ho Ši Minhov oče je bil vladni funkcionar. Ker je bil vnet narodnjak ga je francoska kolonialna oblast odpustila iz službe, zaradi česar je bila vsa družina pahnjena v obupno bedo. Ko je bil Ho Ši Minh star 14 let se je vkrcal na neko tovorno ladjo ter se z njo pripeljal v Francijo. Kasneje je opravljal razna dela na ladjah. Nekaj časa je živel na Angleškem, kjer je bil zaposlen na neki vrtnariji. Leta 1911 se je nastanil v Parizu, kjer je delal pri nekem slikarju in obenem tudi študiral. V letih pred izbruhom prve svetovne vojne je bil že povezan z revolucionarnim gibanjem, ki je delovalo v raznih deželah, ki so tedaj spadale pod francosko kolonialno oblast. Sodeloval je s francoskim delavskim gibanjem ter se udeleževal njegovih manifestacij. Postal je aktiven član Francoske socialistične stranke, v kateri se je močno uveljavil. Leta 1919 je predložil mirovni konferenci v Parizu spomenico, ki je zahtevala neodvisnost Vietnama. Leta 1920 se je udeležil protikolonialnega kongresa v Toursu, na katerem je tudi govoril. Leta 1921 je vstopil v novoustanovljeno Komunistično partijo Francije. Dve leti kasneje je moral zapustiti Francijo. Odsel je v Sovjetsko zvezo, kjer se je srečal z Leninom. Udeležil se je prvega kongresa Internacionale, ki je bil v Moskvi. Leta 1924 je odšel v Kanton z nalogo, da organizira revolucionarno kitajsko mladino. Kasneje je deloval v raznih azijskih deželah. Ker so ga francoske kolonialne oblasti nenehno zasledovale je skrivaj prišel v Indokino.

Ustanovitelj KP Indokine

Leta 1930 je bil med ustanovitelji KP Indokine. Francoska oblast ga je v odsotnosti obsodila na ga je v odsotnosti obsodila na smrt. Francoski kolonialisti ga niso prijeli, pač pa ga je kasneje aretirala kitajska policija. Rešil se je s tem, da je skočil skozi okno ječe, v kateri je bil zaprt. Odsel je v Hong Kong, kjer ga je aretirala angleška policija. Rešil se je z zvijačo, odšel na Kitajsko, kasneje v Malezijo in konč-

no v Siam, kjer je vodil odporiško gibanje. Leta 1934 je ponovno odšel v Sovjetsko zvezo, kjer se je moral zdraviti štiri leta. Napadla ga je namreč jetika. Ko je ozdravel je ponovno odšel v Indokino. Med drugo svetovno vojno je organiziral gverilsko borbo proti japonskim okupatorjem, toda čangkajščkov režim mu je stregel po življenju. Ponovno je bil aretiran in razširil se je glas, da je tudi umoren. Po rešitvi iz ječe je ponovno odšel na gorata področja Indokine ter skupaj s svojim najbližnjim sodelavcem generalom Giapom še naprej vodil osvobodilno vojno. Pod njunim vodstvom je vietnamska osvobodilna vojska izgnala takratne okupatorje iz Indokine. Po francoskem porazu pri Dien Bien Fluju je bila ustanovljena Demokratična republika Vietnama in Ho Ši Minh je postal njen prvi predsednik. Toda francoske kolonialiste so tedaj v Južnem Vietnamu zamenjali Američani in Ho Ši Minh se je zopet znašel na čelu fronte. Novim kolonialistom, je napovedal brezkompromisni boj, ki se že bliža zmagovitemu koncu.

Legendarni voditelj vietnamskih borcev

Vest o smrti velikega revolucionarja Ho Ši Minha je imela velik odmev v svetu. Številni državni in politični voditelji so poslali sožalne brzojavke vladi in Centralnemu komiteju vietnamske partije. Te brzojavke niso bile samo izraz sožalja ampak tudi izraz občudovanja legendarnega voditelja vietnamskega ljudstva in izraz priznanja njegovemu junaškemu osvobodilnemu boju.

Centralni komite vietnamske partije, predsedstvo vlade Demokratične republike Vietnama in Domovinske fronte Vietnama so po smrti Ho Ši Minha objavili poziv na vietnamski narod, naj svoje žalovanje izrazi z revolucionarnimi dejanji in naj vložijo vse svoje napore v velikem boju za zmago nad ameriški napadalci, za osvoboditev vsega Vietnama, za utrditev socializma v Severnem Vietnamu in za uresničitev obljube pokojnega, da se ustanovi miren, združen, neodvisen in demokratični Vietnam.

Centralni komite Komunistične partije Sovjetske zveze in pred-

Izstop Italije iz atlantskega zaveznitva je predpogoj za novo zunanjo politiko

Dne 24. avgusta je minilo dvajset let odkar je stopila v veljavo pogodba o atlantskem zaveznitvu, o paktu NATO. Ta pomembna obletnica je šla mimo skoraj neopazno. Buržoazni in filoameriški tisk, ki je v službi tega pakta, je prav malo pisal o tej obletnici.

Na temelju člana 13 omenjene pogodbe ima od 24. avgusta 1969 dalje katera koli članica atlantskega zaveznitva — NATO pravico do izstopa iz zaveznitva. Seveda izstop ni povsem enostaven. Zadevno odločitev je treba sporočiti Združenim državam Amerike vsaj eno leto pred izstopom.

Pred 30 leti

Prejšnji teden je minilo trideset let od dne, ko se je začela druga svetovna vojna. 1. septembra 1939 so namreč nacisti vdrla na Poljsko in sprožili strahoviti vojni stroj, ki je opustošil velikanska področja v Evropi, Aziji in Afriki. V celoti je bilo vpletenih v vojno 61 držav. V vojsko je bilo mobiliziranih okrog 110 milijonov mož. V vojni ali zaradi nje je izgubilo življenje okrog 55 milijonov ljudi, ranjenih pa jih je bilo okrog 35 milijonov.

Največ človeških žrtev je imela Sovjetska zveza: 20 milijonov, kar znaša 11,4 odstotkov vsega njene prebivalstva SZ. Sorazmerno pa je Poljska utrpela še večje človeške izgube: 17,30 odstotke celotnega prebivalstva. Izgube so bile tako velike, ker je na Poljskem živel mnogo Judov. Nacisti so jih pobili nad 3 milijone. Tudi Jugoslavija je utrpela hude izgube. Od svojih 15 milijonov prebivalcev jih je izgubila 1.720.000, kar znaša 11,2 odstotkov. Grčija je izgubila 7 odstotkov svojega prebivalstva. Češkoslovaška pa 3,3 odstotke. Francija je izgubila okrog 600.000 ljudi, Velika Britanija 400.000, Združene države pa okrog 250.000.

Razumljivo je, da so tudi države, napadale utrpela hude izgube. Nemčija je izgubila 4 milijone, 600 tisoč ljudi, t. j. 5,8 odstotkov celotnega nemškega prebivalstva. Tu so vštete tudi žrtve bombardiranja. Japonska je izgubila okrog 2 milijona 227 tisoč ljudi, od katerih je 250.000 pokončala atomska bomba. Italija je izgubila 1 milijon 113 tisoč ljudi, kar predstavlja 2,5 odstotkov celotnega prebivalstva. Romunija je izgubila več kot 500 tisoč svojih prebivalcev, nekoliko manj Madžarska. Bolgarija je imela 22.000 človeških žrtev, Finska pa 82.000.

Navedli smo le nekaj primerov. Jasno je, da so tudi druge države imele več ali manj velike izgube. Kitajska n. pr. je izgubila 2 odstotka prebivalstva, kar je izredno visoko število, ako upoštevamo, da je imela takrat nad 450 milijonov prebivalcev.

Po nekaterih cenitvah je druga svetovna vojna pustila za seboj samo v Evropi pustošenj v skupni vrednosti 277 milijard dolarjev. Najbolj je bila prizadeta Sovjetska zveza, saj so na njenem ozemlju nacistični okupatorji izropali številna mesta in vasi, razstavili in odnesli tovarne, uničili zdravstvene in prosvetne ustanove. Po nekaterih cenitvah je Sovjetska zveza utrpela škodo v vrednosti takratnih 128 milijard dolarjev. Hudo je bila opustošena tudi Poljska. Prav tako tudi Jugoslavija, saj je po cenah iz leta 1938 imela nad 36 milijard 900 milijonov dolarjev škode.

Komunistični poslanci so ponovno zahtevali, naj italijanski parlament razpravlja o atlantskem zaveznitvu. Na njihovo zahtevo se bo 12. septembra sestala zunanja komisija poslanske zbornice. Razprava v omenjeni komisiji bo prav gotovo zelo zanimiva in pričakuje se, da bo imela velik odmev v državi kakor tudi v tujini. Vse politične stranke so poklicane, da povedo svoje stališče. Gre torej za zelo važno vprašanje, ki je neposredno povezano z vprašanji neodvisnosti, gospodarskega življenja, demokracije in s koristimi delavskih množic. Tega se verjetno najbolj zavedamo mi, ki živimo v obrobni krajih države.

V dvajsetih letih atlantske politike je dežela Furlanija - Juljska krajina postala vojno področje. Na tem področju se nahaja oporišče NATO, nahajajo se tudi tuja vojaška oporišča, ki posedujejo atomsko orožje; nahajajo se tudi raketna odstrelišča. Velik del dežele je podvržen vojaškim služnostim. Pred nedavnim je celo neki katoliški list zapisal, da v deželi Furlaniji - Juljski krajini vladajo polkovniki.

Razumljivo je, da podrejenost vojaškim služnostim in atlantskemu zaveznitvu povzroča zelo hude posledice, ki se zlasti močno občutijo na gospodarskem področju. Tudi demokracija trpi zaradi atlantske politike. Zadeva Sifar je zelo poučna! Med drugim je prav ta zadeva pokazala na prej premo slutene nevarnosti.

Z vso gotovostjo lahko zapišemo, da atlantska politika škodljivo vpliva tudi na življenje slovenske narodnostne skupnosti v deželi. Logično je, da določeni krogi gledajo na vprašanja na-

Razdelitev sveta na nasprotujoče si bloke je posledica imperialistične napadalnosti. Razdelitev na bloke ne more pripeljati sveta do popolne svobode in demokracije. Predpogoj za razvoj svobode in demokracije je odprava vojaških blokov. Za dosego tega cilja se borijo komunisti vsega sveta.

rodne manjšine skozi prizmo »varnosti«.

Izstop Italije iz atlantskega zaveznitva je predpogoj za uveljevitve nove zunanje politike, za uveljavitev politike, ki naj privede do odprave vojaških blokov. Izstop in NATO je predpogoj za nove mednarodne odnose, za ustvaritev sistema kolektivne varnosti v Evropi.

Izstop Italije iz atlantskega zaveznitva bi omogočil državi, deželi in Trstu razvoj sodelovanja

Nixon je dejal: «NATO predstavlja najboljšo investicijo ameriških delnic v tujini». NATO je omogočil ZDA, da so osvojile evropska tržišča, uvedle kontrolo nad gospodarstvom atlantskih držav. Evropska in italijanska industrija služi z NATO. Zato italijanski industrijski mogotci in njihovi zavezniki že dvajset let podrejajo svoje ekonomske in politične usmeritve interesom ameriškega imperializma, delavci pa so žrtev te podrejenosti.

med Vzhodom in Zahodom, omogočil bi povečanje gospodarskih in kulturnih izmenjav, ekonomski preporod na področju, kakršno je naše, to je na področju, ki meji z nevtralnimi državami, ki ne pripadajo nobenemu bloku, s socialističnim svetom.

Delavske množice in mladina raznih tendenc so čedalje bolj prepričane, da je potreben in nujen temeljit preokret v zunanji politiki. Mi komunisti smo trdno prepričani, da smo z akcijami, z manifestacijami za mir, ki smo jih vodili skupaj z drugimi političnimi silami dali pomemben delež. Potrebno pa je, da še bolj povečamo akcije, da ojačimo borbo za tako politiko, ki nas bo rešila iz kletke NATO, ki bo odpravila ameriška vojaška oporišča in vojaške služnosti, ki preprečujejo Trstu in vsej deželi, da bi vršila mednarodno poslanstvo, ki izhaja iz zemljepisnega položaja.

24. avgust in pa razprava, ki bo na zahtevo komunistov v komisiji poslanske zbornice morata pomeniti začetek nove faze v enotnem boju za mir.

Cena vojne v Vietnamu

Ta vojna stane ZDA desetkrat več kakor zdravstvena služba in šestnajstkrat več kakor šolstvo

Vietnamska vojna je postala najdaljša vojna kar jih pozna ameriška zgodovina. Če ne štejemo druge svetovne vojne, potem je vietnamska vojna tudi najdražja v ameriški zgodovini. Po uradnih statistikah je do konca proračunskega leta (30. junija) stala 110 milijard dolarjev. Ta številka je dvakrat večja od stroškov za korejsko vojno in trikrat večja od izdatkov v prvi svetovni vojni. Če se bo vojna podaljšala še do konca leta, bo preseženo število ameriških žrtev v prvi svetovni vojni, ranjencev pa je že zdaj več.

Toda najhujše stvari Ameriko šele čakajo. To je cena, ki jo bodo Američani plačevali v prihodnosti. Izdatki za vojne veterane bodo za več kakor 50 odstotkov presegli stroške vojne. Veterani sestavljajo 20 odstotkov prebivalstva. Vsak sedmi izmed njih dobiva nadomestilo, to pa stane danes državo skoraj dvakrat več kakor izdatki za socialno zavarovanje. Če dodamo k temu še letne obresti za vojno posojilo, potem se končna vstopna potroja.

Po podatkih, ki jih je objavila predsedniška pisarna bo vojna v proračunskem letu 1970 zajela 13 odstotkov vseh državnih izdatkov in bo, če računamo od leta 1965 naprej stala v globalu sto osem milijard in petsto milijonov dolarjev. Toda te številke ne povedo vsega, ker je le okoli 100 milijard dolarjev državnega proračuna pod relativno kontrolo, medtem ko je ostanek deponiran ali v depozitnih skladih. Od teh 100 milijard odpade 80 odstotkov na kritje stroškov v okviru državne obrambe. Leta 1970 bodo stroški za vietnamsko vojno terjali 32 odstotkov obrambnega proračuna in ne samo 13 odstotkov, kakor izkazujejo uradni podatki. Pripomniti je treba, da je ta odstotek izračunan od vsote, ki je bila za leta 1969 zmanjšana za 5 milijard dolarjev. Domnevajo, da nadaljnega povečanja vojaških stroškov ne bo. Toda to smo slišali že leta 1968, vendar pa so se stroški kljub temu povečali za dve milijardi. Če se bo vojna nadaljevala s sedanjo močjo, potem bo skoraj tretjina državnega pro-

računa šla v Vietnam in polovica, če se bo vojna še stopnjevala.

Uradni podatki grede tudi mimo drugih vrst vojnih izdatkov. Tako upoštevajo samo ameriške čete v Vietnamu, ki štejejo okoli 532.500 mož. Ne smemo pa pozabiti, da je od leta 1967 dalje v Tajski in na morju bojišča 17 tisoč ameriških vojakov. To da skupno 549.500 vojakov. Če dodamo k temu še več kakor 250.000 cseb, ki v ZDA in drugod, neposredno delajo za vojno, verjetno pa niso zajeti v te vojne postavke, se število ljudi, angažiranih v vojni, povzpne do 799.500. To vsekakor povečuje stroške.

Iz vzrokov, ki niso popolnoma jasni izkazujejo uradni podatki vojne stroške samo od leta 1965 naprej. Toda Američani so v Vietnamu že od leta 1954 (prva bitka v Vietnamu, v kateri so padli ameriški vojaki je bila 8. julija 1959!). V letih 1954-1964 je bilo tam vsako leto 58.885 vojakov in izdatki zanje niso prišli v uradne statistike. Če računamo, da stane vsak človek na leto povprečno 25.000 dolarjev, se vojni stroški povečajo za poldrugo milijardo dolarjev.

Ko govorimo o vojnih izdatkih, naj omenimo, da kratkoročni izdatki niso tako prepričljivi kakor dolgoročni. Dosedanje izkušnje govore, da vsota, ki se troši po končani vojni, močno presega neposredne vojne izdatke. Veterani največjih vojn prejšnjega stoletja so dobili 1,8 krat več kakor so stale vojne. Državlјanska vojna je stala 3,07 milijarde dolarjev, medtem ko so do leta 1957 izplačana sredstva veteranom znašala 8,57 milijarde dolarjev ali 280 odstotkov neposrednih vojnih izdatkov.

Do leta 1967 so veterani špansko - ameriške vojne prejeli 5,3 milijarde dolarjev ali 12-krat več kot je bila cena za vojno. Toda izdatki so dosegli najvišjo raven šele 51 let po končani vojni. Datjave za veterane prve svetovne vojne so verjetno dosegle vrh pred tremi leti, to je skoraj 40 let po koncu vojne, medtem ko bodo za veterane druge svetovne vojne dosegle najvišjo raven šele konec tega stoletja.

Za temi izdatki za veterane so največje dolgoročne posledice v obrestih posojila. Zelo težko je navajati točne številke, ni pa težko priti do računskega obrazca. Pred prvo svetovno vojno so znašale obresti za neko vojno od petine do četrte izdatkov. Prva svetovna vojna je veljala 33 milijard dolarjev. Do leta 1929 je finančno ministrstvo obračunalo obresti v znesku 9,5 milijarde. Polne obresti so znašale 15 milijard, to je približno 46 odstotkov neposrednih stroškov za vojno. Ameriška vlada se je v drugi svetovni vojni zadolžila za kakih 215 milijard dolarjev ob 2,5 odstotni obrestni meri. Ta dolg še ni plačan. Leta 1951 so vsi javni dolgovi znašali 255 milijard dolarjev. Leta 1955 je ta vsota že dosegla število 275 milijard.

Po oceni so končni stroški vietnamske vojne zelo vznemirljivi. Ta vojna stane ameriške državljane desetkrat več kakor zdravstvena služba, šestnajstkrat več kakor šolstvo in triindvajsetkrat več kakor stanovanjska gradnja in komunalni razvoj.

(Povzeto po podatkih, ki jih je James Clatyon objavil v knjigi »Ekonomske posledice hladne vojne«.)

Nekaznovani zločini podivjanih vojakov

Neki ameriški polkovnik, ki je poveljeval takimenovanem polku «zelenih čelad», je prišel pred sodišče, ker je osumil nekega ameriškega vojaka, da je izdajalec in ga ubil.

Vprašujemo se, koliko ameriških mornariških strelcev je zakrivilo grozovite zločine ne da bi bili za to kaznovani? Koliko Vietnamcev je bilo umorjenih, koliko zastrupljenih s plini, koliko ujetih partizanov mučenih in koliko žena in deklet posljenih? Pa še to vprašanje si lahko zastavimo: koliko otrok je bilo ubitih?

Verjetno bodo vsa ta vprašanja za vselej ostala brez točnega odgovora.

Pred kratkim je predstavnik vietnamske delegacije v Parizu na tiskovni konferenci prebral pismo, v katerem neki ameriški vojak o-

pisuje kako je njegova edinica izvršila zločine v okolici Fu Laia.

Ameriški vojak takole piše: «V vas smo dospeli ponoči. S prebivalci smo grdo ravnali. Hoteli smo izvedeti, kje so partizani. Ker nisimo prejeli odgovora, smo vaščane pretepali. In ker tudi to ni nič pomagalo, smo zažgali nekaj hiš. Še prej pa smo izvršili temeljito preiskave. Iskali smo skrito orožje a ga nismo našli. V neki hiši je ležal bolan družinski poglavar, star 20 let. Ob njem je bila njegova žena, stara 18 let, ki je imela otroka v naročju. Moža smo spodili s postelje. Osumljen je bil, da je partizan. On pa je trdil, da ni partizan. Toda mi mu nismo verjeli. Tako smo ga pretepli, da je zgubil zavest. Žena je jokala in prosila. Neki vojak je privlekel iz žepa ročno bombo. Trdil je, da jo

je našel v hiši, kar pa ni bilo res. Tedaj smo moža zvezali in ga postavili ob zid. Ženi smo ukazali, naj sede poleg njega. Neki vojak ji je nataknil čelado na obraz. Tako ni mogla videti, kaj se dogaja v hiši in ne kričati. V takem položaju jo je eden od vojakov posilil. Za njim je prišel drugi vojak in žena se je onesvestila... Tretji vojak jo je oblijl z mrzlo vodo, da je zopet prišla k zavesti, nakar jo je tudi on posilil. Posilil jo je še četrti vojak... Kmalu zatem se je oglasil prvi streš, vojaki pa so se krohotali. Svoje početje so vojaki zaključili tako, da so z bombami pogнали hišo v zrak.»

To ni osamljen primer in niti ne najhujši. Podobnih primerov je nešteto. Zaradi podobnih zločinov in najnižkotnejših dejanj vojaki ne odgovarjajo pred sodiščem.

Pred poimenovanjem ulic in trgov v vaseh gornje tržaške okolice

Prejšnji mesec se je v desetih kraških vaseh tržaške občine zelo veliko govorilo o »toponomastiki«. Ni ga bilo vaščana, ki bi se ne bil spoprijel s kočljivim vprašanjem, kako poimenovati glavno ulico skozi vas, s kakšnim imenom poimenovati ulico, v kateri stanuje in kako sosedovo.

Spremljali smo »turnejo« odbornika Ceschia in drugih članov komisije po kraških vaseh in opazili, kako so si bili sestanki na las enaki, toda ne zaradi enoličnosti. Kot če bi jih vodila nezana roka izza kulis so vsi ljudje složno dajali naslednje predloge:

1. pred vasmi mora biti dvojezični napis;
2. napis za ulice in trge morajo biti dvojezični;
3. v toponomastično komisijo mora biti kooptiran slovenski strokovnjak za zgodovino in narodopisje.

Slovensko prebivalstvo je treba stvarno upoštevati

Skratka: slovensko prebivalstvo je treba stvarno upoštevati, in to ne samo za »posvetovanji«, temveč tako, kot to določa ustava, londonska spomenica o sova, londonska spomenica o sova, glasju in drugi akti, iz katerih glasnjo tudi pravno, katere pravice imamo kot polnopravni italijanski državljani.

Na sestankih so se čuli tudi drugi glasovi, ki so jim domačini vedno pritrjevali. Tako so zahtevali, naj se podobni sestanki skličejo tudi v mestnem središču, v predmestjih in tudi v manjših okoliških vaseh, kjer živi slovensko prebivalstvo. Nato še, da se morajo po največjih slovenskih možeh, n. pr. Prešernu, Cankarju, Zupančiču poimenovati tudi ulice v mestnem središču. Z redkimi izjemami so se domačini povsod poslužili ustavne pravice in govoril v svojem jeziku. Tolmačica je prevajala in sestanki so kljub temu potekali hitro in brez zapletljivosti. Dokazalo se je, da bi tak sistem dela v nekaterih forumih res ne oviral dela forumov samih, kot so to trdili nekateri, temveč nasprotno olajševal.

Toda vrnimo se k prejšnjemu razmišljanju. Prebivalci kraških vasi so soglasno in enotno postavljali omenjene predloge. Res je z gledalo, kot da jih vodi nevidna roka, tako so bile njihove zahteve enake ena drugi, iz vasi v vas. Resnica pa je ta: slovensko prebivalstvo dobro pozna zahteve, ki jih že dvajset let in več postavljamo vsakokrat, ko se nekdo loti našega vprašanja, bere tisk, poslušala politična zborovanja in ve, da je treba reševati vprašanja na načelno način, ne pa kompromisarsko ali polovičarsko.

Prvi predlogi so bili postavljeni že leta 1949

Pričakujemo, da bo tržaška občinska uprava po petindvajsetih letih od zmage in osvoboditve, petnajstih letih od podpisane londonske spomenice, enajst dvajsetih letih od proglasitve demokratične ustave, res pristopila k reševanju naših toponomastičnih vprašanj.

Morda navdihuje nekatere tudi dobra volja (v mislih imamo odbornika Ceschio, ki pripada levničarskim strujam v KD), toda po teh sestankih so verjetno že ugotovili veliko resnico, ki so jim jo posredno povedali domačini desetih kraških vasi, da se ne da rešiti tudi najmanjšega izmed naših problemov, ne da bi se pri

tem lotili nekaterih načel, ki še niso bila uresničena.

Tudi najmanjšega kraškega »kuarta« se ne da poimenovati, ako ne bo rešeno osnovno vprašanje dvojezičnosti, spoštovanja slovenskega jezika v napisih. »Trg« — »Piazza«, »Via« — »Ulica«... besede in zahteve, ki jih je odbornik Ceschia slišal že neštetokrat, tako, da je bil na zadnji seji v Padričah prisiljen ugotoviti, da gre res za splošno zahtevo vsega slovenskega prebivalstva.

Torej načelno vprašanje. Vprašanje, ki ga je treba rešiti. In to brez vsakega polovičarstva. Slišali smo že predloge, naj bi se vprašanju izognili tako, da bi se zaenkrat poimenovalo »slovensko« samo z ledinskimi imeni. Tem pa ni treba oznake »via« ali »piazza«. Dovolj je, če piše »Krzada«, »Brdina« itd. ostale pa naj bi bile »Via Brigata Gregorčič« ali kaj podobnega. Slovenci bi se torej morali odpovedati dvojezičnosti, oziroma spoštovanju slovenskega jezika v napisih za drugo koncesijo — poimenovanje nekaterih ulic po naših možeh, padlih borcih in pesnikih, pisateljih.

Poudarili so povsod, in nam ne ostaja drugega, kot te trditve ponovljati, »da to kar danes dobimo, niso koncesije, temveč pravice, ki se nam priznavajo z zamu- do«.

Res je. Naši, komunistični svetovalci, so predloge za poimenovanje ulic in trgov v kraških vaseh, toda tudi v predmestjih in mestnem centru, predložili že v daljnem letu 1949, ko je bil prvič sklican tržaški občinski svet. Tedaj so svetovalci KP vložili več predlogov, ki jih je odbornik Ceschia brez dvoma imel v svojih mapah med turnejo po Krasu. Sam je to priznal v nekaterih primerih, ko je pravil (domačinom, da ima nekatere predloge že v mapi, pri tem pa govoril: »Kajne, svetovalec Wilhelm«. Če je pri tem mislil na svetovalsko skupino KPI, je prav storil, motil pa bi se, če bi mislil, da je bil avtor teh predlogov samo Wilhelm. Njega v letu 1949 še ni bilo v občinskem svetu, saj je bil še mladinec.

Za dosledno in ne polovičarsko reševanje

Znano je, da ni za toponomastiko povsem pristojna toponomastična komisija, temveč v prvi vrsti občinski svet. Komisija je pravzaprav le filter, skozi katerega gredo prvi predlogi, preden pridejo z ustreznimi obrazložitvijo v občinski svet. Ta jih lahko sprejem in nato gredo v pretres deželni kontrolni organom.

Na sestankih v vaseh so se člani toponomastične komisije večkrat sklicevali na dogovore leve sredine, češ da iz teh izhaja obveznost po spoštovanju slovenskih imen, ulic in trgov. Takoj nato pa so trdili, da ne bodo sprejeti vsi predlogi, ker ni vse odvisno od njihove volje, temveč od zelo strogih deželni organov, ki večkrat zahteve toponomastične komisije črtajo. Opozorili bi radi na dejstvo, da vodi tudi deželo močna levosredinska večina in da je spet samo stvar politične volje, če odbijajo omenjeni deželni nadzorni organi »preveč drzne« predloge.

Komunisti bomo v občinskem svetu in če treba tudi v deželi, odločno nastopili in zagovarjali predloge, ki so jih soglasno dali

na teh sestankih vaščani kraških vasi. Zagovarjali bomo, ker je to naša osnovna politična linija, uvedbo dosledne dvojezičnosti, v napisih pred vasmi, kakor tudi na marmornatih tablah za ulice in pločevinastih tablah s hišnimi številkami. Povsod, torej, kot so prebivalci desetih vasi (in če bi sestanke sklicali v predmestjih in mestu bi zahteve bile enake.

Zanimivo pa je še to. Na sestankih v vaseh so bili prisotni vaščani vseh barv, pripadniki vseh političnih strank, toda tega ni bilo opaziti. Nastopali so enotno, in to v odločni zahtevi po spoštovanju načel, mimo katerih se tudi drobtince ne morejo deliti. Pri tem nismo opazili razlik v nastopanju, tistih razlik, ki pa opredeljujejo kompromisarska stališča nekaterih političnih skupin, ki delujejo med Slovenci in so hkrati »organski del levosredinske koalicije«.

Dokazalo se je, da vztraja slovensko prebivalstvo pri tistih točkah, ki so (neglede na to, če je to nekaterim po godu ali ne) del osnovne politične linije KPI in levičarskih strank: dosledno, brezkompromisno, ne polovičarsko, reševanje načelnih vprašanj v toponomastiki, kakor tudi povsod drugod, na vseh področjih, kjer prihajajo do živega našim problemom.

Slovenske župnije v Benečiji in «urad za obmejna področja»

Poslanci Albin Skerk, Mario Lizzero in Scaini so dne 8. avgusta t.l. naslovili predsedniku vlade interpelacijo, v kateri ga vprašujejo če ve, da izvajajo oblasti v videmski pokrajini in točneje v Nadiških dolinah, kjer živijo Slovenci, diskriminacije do domačih duhovnikov. V interpelaciji je rečeno, da duhovniki, ki pri verskih obredih uporabljajo slovenski jezik, ki je jezik vernikov, ne prejema jo vladnih subvencij in prispevkov, predvidenih za župniške dejavnosti (vzdrževanje cerkva, rektorijev, prosvetne dejavnosti itd.) Ti prispevki pa se na široko dajejo duhovnikom, ki uporabljajo italijanski jezik.

Podpisniki interpelacije, tako je rečeno v interpelaciji, so se prepričali, da je več župnij in med temi tudi župnije Dreka, Gorenji Tarbi, Stoblank, Oblica in Matajur, zaprosilo v zadnjih letih za omenjene prispevke in da niso sploh prejele odgovora. Posredno pa so župniki izvedeli, da jim prispevki niso bili dani zato, ker ne delujejo za »italijanizacijo«, (kar pomeni raznorodovati slovensko prebivalstvo v omenjenih krajih).

Zato bi podpisniki radi vedeli točno, tako je dalje rečeno v interpelaciji, kakšno vlogo ima »urad za obmejna področja« (ufficio zone di confine), ki podeljuje omenjene prispevke in če njegova funkcija ni v nasprotju s členom 6 republiške ustave, ki se glasi: »La Repubblica tutela con apposite norme le minoranze linguistiche«. Zato podpisniki interpelacije vprašujejo predsednika vlade ali meni, da bi bilo prav če bi se omenjeni urad zamenjal z drugim, katerega naloga naj bi bila ščititi gospodarski, socialni in kulturni razvoj narodne manjšine, ki živi na omenjenem področju.

Zadevna interpelacija je naletela na velik odmev v parlamentu in v rimskih političnih krogih.

Z zanimanjem pričakujemo odgovor, ki ga bo dal predsednik vlade na omenjeno interpelacijo. Še posebno pa nas zanima to, ali bodo končno odpravljene diskriminacije in ali bo končno spoštovano določilo republiške ustave, ki pravi, da »republika štiti s posebnimi normami jezikovne manjšine«.

Deželni svetovalci KPI obsojajo politiko leve sredine

Pretekli teden je bila v Trstu seja deželni svetovalci KPI. Na seji so proučili sedanji politični položaj v deželi. Ugotovili, da se je po razkolu v socialističnih vrstah, ki so ga povzročili socialdemokrati, in po sestavi enobarvne demokristjanske vlade v Rimu, še bolj zaostrišla kriza leve sredine. Večja zaostritev se odraža tudi v deželni merilu, kar je potrdila tudi polemika med strankami, ki so zastopane v deželni vladi.

Ta kriza se odraža tudi v vedno večji razdalji med nujnimi potrebami delavcev, kar potrjuje tudi upropaščajoče delovanje deželne vlade. To se jasno vidi tudi v dokumentu, ki ga je pred kratkim objavil deželni ekonomsko-socialni odbor, v dokumentu, ki kaže, da so propadli vsi bistveni smotri načrta za razvoj dežele. Še posebno skrb povzroča stalno upadanje zaposlitve, naraščanje izseljevanja, kriza v

kmetijstvu, splošno slabšanje življenjskih razmer ljudskih množic zaradi naraščanja draginje, zaradi stanovanjske krize, zaradi krize s šolstvom in zaradi razmer, ki obstajajo na področju socialnega varstva.

Deželni svetovalci KPI poudarjajo, da deželna vlada načrtno zanemarljavo potrebe gospodarskega in socialnega napredka, ki se izražajo v enotnem gibanju delavcev, kmetov in mladine, tako da sindikalne organizacije delavcev enotno zahtevajo temeljito spremembo sedanje politike deželne vlade. Namesto da bi se lotili zahteve, ki nastajo iz stvarnosti v deželi, so se tajniki štirik strank, ki so zastopane v deželni vladi, sestali s predsednikom deželne uprave, da bi proučili, kakor je razvidno iz poročila, vprašanje člena 50 deželne statuta in napravili iz temeljnega vprašanja neke vrste unik. To je toliko bolj obsodbe vred-

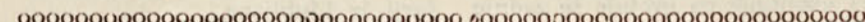
no, ker je znano, da Rumorjeva vlada ni sprejela nobene obveznosti glede izrednih prispevkov, ki jih mora država dati deželi prav na podlagi omenjenega člena.

Po drugi strani pa — tako poudarjajo deželni svetovalci KPI — postaja vedno bolj očitno, da so za gospodarski razvoj dežele potrebne čisto drugačne usmeritve kakor so tiste, za katere se je odločila leva sredina tudi z zakonskim predlogom, ki je bil sprejet za uresničenje člena 50 deželne statuta. Treba je namreč nujno zadovoljiti neodložljive zahteve množičnega gibanja, kot so ukinitve vojaških služnosti, prenos zemljiške lastnine v prid kmetom, hidrogeološka ureditev tal in prepored gorskih področij, reševanje nujnih vprašanj, kot so stanovanja, javni prevozi ter deželna urbanistična ureditev. Poleg tega je treba temeljito spremeniti vso politiko gospodarskega in industrijskega razvoja, opirajoč se pri tem na vlogo državne industrije.

Nadalje je treba bistveno spremeniti politiko spodbujanja in kreditov na industrijskem, kmetijskem, obrtniškem in turističnem področju. Prav tako je nujno, da se namenijo za uresničenje teh smotrov znaten del, okrog 10 milijard lir, ki jih je dežela nakopičila v bankah v obliki pasivnih ostankov, medtem ko je finančni položaj krajevnih ustanov takšen, da onemogoča celo zadovoljitev najosnovnejših potreb skupnosti.

Te izbire terjajo jasno zavest o potrebi temeljite spremembe političnih usmeritev. To pa je možno le z drugačno razporeditvijo političnih sil v deželni svetu.

Deželni svetovalci KPI se obvezujejo, da bodo delovali za doseg teh ciljev in da bodo predložili deželni svetu potrebe, ki izvirajo iz množičnega gibanja ter tako prispevali k uresničenju čim širše enotnosti v akciji za popolno zadovoljitev teh potreb.

Nevaren razvoj na Koroškem

V noči med 28. in 29. julijem so neznanci — že drugič v teku treh mesecev — odstranili v Velikovicu na Koroškem ploščo z dvojezičnim napisom: Hranilnica in posojilnica. To dejanje pomnožuje število več ali manj zločinskih napadov proti slovenskemu ljudstvu. V zvezi s tem dogodkom je celovški Slovenski vestnik med drugim zapisal naslednje:

«Dokler odgovornim oblastem ne uspe, da bi končno vsaj enkrat našle krivce in proti njim po zakonu ukrepale, tako dolgo nihče ne more razpršiti upravičenega dvoma, ali je varnost slovenskega ljudstva sploh še zagotovljena. Dejansko gre za resno vprašanje, ali sta ob dejstvu, da krivcev izpadov proti slovenskim ustanovam nikdar ni mogoče izslediti, varnost imetja in še posebej varnost življenja koroških Slovencev sploh še zagotov-

ljena? Tako se je namreč v zgodovini koroške dežele že dogajalo: najprej malenkosti (kot pomazanje ali odstranitev napisnih plošč, nato izgredi proti ustanovam in imetju sploh in na koncu napadi na življenje drugače mislečih!

Zato resno opozarjamo na potrebo odločnih ukrepov proti poznanim hujskačem in hujskaškim organizacijam, ki dan za dnem rovarijo proti pravicam manjšine in zastrupljajo politično ozračje, da bi preprečili in onemogočili mirno sožitje v deželi. Dokler namreč gotovi časopisi, predstavniki raznih organizacij in celo odgovorni politiki lahko nemoteno rovarijo proti mednarodno in ustavno zajamčenim pravicam manjšine, dokler žandarji in cariniki lahko v uniformah nezakazovano pobirajo podpise proti dvojezičnemu šolstvu, dokler (Nadaljevanje na 4. strani)

V spomin

Vittorio Poccecai

Umrli je tovariš Vittorio Poccecai. Pokojni je bil med ustanovitelji komunistične partije. Bil je še mlad, ko se je pridružil delavskemu gibanju. Deloval je zlasti med pomorščaki. Vodstvo KPI, ki je poznalo njegove sposobnosti, ga je poslalo v južno Italijo z nalogo da organizira delavce. Fašisti so ga zaprli in zloglasno posebno sodišče ga je obsodilo na 12 let ječe. Po padcu fašističnega režima je organiziral prvo partizansko edinico, ki je delovala na področju Umaga. Maja 1944 je organiziral garibaldinski bataljon Alma Vivoda in postal je komisar tega bataljona. Kasneje je deloval kot inštruktor partije v Trstu. Leta 1948 je bil zaradi pristopa h Kominformu obtojen v bivši coni B. Leta 1952 se je nastanil v Trstu, kjer je požrtvovalno deloval zlasti v množičnih organizacijah. Več let je vodil Center za stike z deželami ljudske demokracije.

Tovariš Poccecai je bil kot človek zelo dober, skromen in vsestransko dosleden. Vse njegovo življenje je bila ena sama trnjeva pot. Tovarišem je bil v vzgled. Zato je bil zelo priljubljen.

Na njegovo izrecno željo je bila vest o njegovi smrti javljena šele po pogrebu.

Slava njegovemu spominu.

Franc Štoka

Dne 25. avgusta 1969 je v Ljubljani umrl tovariš Franc Štoka. Pokopali so ga na ljubljanskem pokopališču. Pogreba se je udeležil tudi predstavnik tržaške federacije KPI tovariš Dušan Lovriha.

Tovariš France Štoka je bil rojen na Kontovelu leta 1901. Že kot mladenič se je opredelil za ideje oktorske revolucije. Najprej se je udeleževal v socialistični stranki, leta 1921 pa je pristopil v komunistično partijo. Več let je bil funkcionar KPI. Zaradi tega je mnogo pretrpel. Izsledil se je v Argentino, kjer je deloval med emigranti. Zaradi tega ga je tamkajšnja policija izgnala in fašistična oblast ga je obsodila na konfinacijo. Skoraj 11-letnega preganjanja, zapovor in konfinacije ga je rešil propad fašističnega režima. Leta 1943 se je vrnil domov in se povezal z osvobodilnim gibanjem. Zaupane so mu bile zelo odgovorne naloge, najprej kot borcu, kasneje pa kot aktivistu. Po osvoboditvi je deloval še nekaj časa v Trstu, kasneje pa se je preselil v Slovenijo.

Slava njegovemu spominu.

Josip Pegan

V naših ljudsko-prosvetnih vrstah je zopet nastala velika vrzel. Umrli je tovariš Josip Pegan, predsednik prosvetnega društva Rdeča zvezda iz Saleža.

Pokojni se je kot mlad fant izučil za kamnoseka in je več let opravljal svoj poklic. Kasneje je dobil zaposlitev pri železnici. Aktivno je sodeloval v osvobodilnem gibanju. Bil je partizan. Po osvoboditvi je aktivno deloval zlasti na prosvetnem področju v rojstnem kraju. Kot odlični pevec je vestno sodeloval pri pevskem zboru.

Kako je bil pokojni tovariš cenjen je še enkrat potrdil pogreb, katerega se je udeležila velika množica. Ob odprtem grobu sta se od njega poslovila predsednik SPZ dr. Hlavaty in tovariš Fran Gombač, ki je govoril v imenu tržaške federacije KPI. V poslednje slovo mu je zapel tudi domači pevski zbor.

Pokojnega tovariša bomo ohranili v hvaležnem spominu.

Vsem žalujočim svojcem izražamo globoko sožalje.

Iz goriške pokrajine

5. oktobra v Doberdobu: svečano odkritje spomenika padlim partizanom

Obrtniško podjetje Lakovič iz Doberdoba končuje dela okrog spomenika padlim partizanom, ki že stoji na trgu v Doberdobu. Svečana proslava ob odkritju spomenika bo v nedeljo 5. oktobra letos. Končno bo prebivalcem doberdobske občine, skoro po dvajsetih letih, uspelo se primerno oddolžiti spominu padlih v narodnoosvobodilni borbi.

O težavah in ovirah, na katere so v preteklosti naleteli, smo že večkrat pisali. Pripravljali odbor, v katerem so predstavniki vseh zaselevkov doberdobske občine, so preteklo spomlad končali z nabiralno akcijo med prebivalstvom doberdobske občine. Domačini so brez izjeme radovoljno dali svoj prispevek za postavitev spomenika, kar dokazuje da so ideali odporniškega gibanja živi in da je živ tudi spomin na 73 prebivalcev, ki so darovali svoje življenje za plemenite ideale protifašistične borbe.

Sedaj pa pripravljali odbor neumorno dela in razpravlja še o zadnjih pripravah pred odkritjem spomenika. Sestaja se v prostorih p. d. Jezero v Doberdobu.

Spored proslave od odkritju spomenika pa bomo objavili v prihodnji številki.

Ceste in razsvetljava v doberdobski občini

V preteklih mesecih je bilo po doberdobskih ulicah precej hrupa in ropotanja. Vrtni stroji in buldožerji številnih podjetij so najprej vrtali luknje ob vaških cestah za postavitev električnih drogov iz cementa. Pred mesecem dni so se na pokrajinski cesti, ki pelje skozi vas, že prižgale prve žarnice na plin in merkurij. Vas je sedaj ob večernih urah dobila čisto nov videz. Prejšnja javna razsvetljava je bila zelo slaba. Ob vsakem neurju je pregorelo na desetine žarnic, tako, da so bile vaše ulice in ceste večinoma skoro v temi. Modernizacijo javne razsvetljave dokončujejo tudi v stranskih ulicah in v zaselkih. Tako bodo vasi doberdobske občine ob večernih urah dobile lepši videz. Za to delo je ob koncu lanskega leta bilo nakazanih 10 milijonov in 700 tisoč lir.

K lepšemu videzu vasi in zaselkov pa prispeva tudi ureditev občinskih poti. Podjetje Calc'isonzo je v Doberdobu že položilo prvo plast asfalta po vseh cestah v Doberdobu in na Poljanah. V Dolu in sicer pri Vižintinih pa urejuje še zadnje odseke. Nato bo omenjeno podjetje položilo še zadnjo plast asfalta. S tem bodo urejene vse občinske ceste v Doberdobu, na Poljanah in Dolu. Za to delo je občina dobila državni prispevek v znesku 15 milijonov lir.

V teku so priprave za dokočno ureditev cest tudi v Jamljah.

14. septembra ansambel Avsenik v Števerjanu

Podjetni prosvetarji društva Briški grič iz Števerjana pripravljajo že tretji praznik v tem letu. Za 1. maj je na njihovem prazniku nastopal ansambel Slak, konec julija so imeli v gosteh pevki Marjano Držaj in Andrejo Župančič in ansambel Union iz Ljubljane.

V dneh 13. 14. in 15. septembra bo v Števerjanu pri gostilni Dvor tridnevni praznik grozdja. Za mlade in stare bo vse tri večere igral prvovrsten orkester. Kot po navadi bodo gostom na razpolago

domača vina in specialitete na žaru. Osrednja kulturna prireditve pa bo v nedeljo, 14. septembra popoldne in zvečer. Prvič na Goriškem bo nastopal vsem znani Ansambel bratov Avsenik.

Izlet mladine

Komisija za mladino in šport pri SKGZ, priredi v nedeljo 14. septembra ob 50. obletnici SKOJ mladinski enodnevni izlet v Kozje pri Rogški Slatini. Vpisovanje pri SPZ v Gorici, Ul. Ascoli 1/1, tel 2495 in pri predstavnikih mladine v Doberdobu in Sovodnjah. Potni stroški znašajo 1200 lire na osebo.

Čestitke

V soboto 6. septembra sta se poročila Sonja Čermelj iz Ajdovščine in tov. Marjan Ferletič iz Doberdoba. Tovariši doberdobske sekcije KPI jima želijo obilo sreče in zadovoljstva v novem življenju. Čestitkam se pridružuje tudi naše uredništvo.

Zaradi nepredvidenih zaprek ni v avgustu izšla nobena številka našega lista. Naročnike prosimo za razumevanje. Prihodnja številka bo izšla čez 14 dni.

Uredništvo

S tržaškega ozemlja

Kraška ohcet

V ponedeljek so se začele prireditve «Kraškega tedna» v Repnu. Odprta je razstava ljudskih noš iz Trsta in okolice. Razstava je v Kraški hiši. V soboto zvečer bo prevoz nevestine bale s Cola v Repen. Sledile bodo starodavne podoknice, v nekem skednju v Repnu pa bo ples.

V nedeljo bo poroka v repentabski cerkvi. Udeleženci v narodnih nošah se bodo zbrali pred cerkvijo ob 9.30. Po poroki bodo svatje in povabljeni odšli v Furlanovo gostilno, opoldne pa bo spreved krenil v Repen, kjer bo poročno kosilo.

Ob 17. uri bo na trgu v Repnu folklorni nastop skupine iz Brega ter nastop pevskega zbora Danica iz St. Vida na Koroškem in skupine študentov iz Zagreba. Sledil bo ples. Igrali bodo Veseli planšarji iz Ljubljane.

Prazniki našega tiska

V juliju in avgusta so bile na Tržaškem in Goriškem številne prireditve v okviru kampanje za naš tisk. Vse prireditve so lepo uspele.

Prve dni avgusta je bil tradicionalni tridnevni festival Dela v Dolini. Prvi večer so nastopili pevci iz Brega. Posebno posrečen je bil nastop združenega moškega zbora, ki ga je vodil prof. Ignacij Ota. Zbor je pel partizanske pesmi. Na harmoniko je spremljal prof. Oscar Kjuder.

SOŽALJE

Ko je bil list v tisku smo izvedili, da je umrl naš tovariš ALOIZ GOIČA iz šentjakobske sekcije.

Žalujoči družini izražamo sožalje.

Nadaljevanje

Ho Ši Minh

sedstvo sovjetske vlade sta poslali vietnamski partiji in vladi pismo, v katerem je med drugim rečeno: »pridružujemo se žalovanju ob smrti Ho Ši Minha, velikega in junaškega sina vietnamskega naroda, uglednega voditelja mednarodnega komunističnega gibanja in vietnamske osvobodilne fronte. Ho Ši Minh je žrtvoval vse svoje življenje in vso svojo revolucionarno sposobnost boju za svetlejšo prihodnost svojega naroda, za zmago socializma. S svojo jekleno voljo odpora proti ameriškim napadalcem, s svojo človečnostjo si je Ho Ši Minh pridobil veliko ljubezen vietnamskega in sovjetskega ljudstva.»

V imenu Centralnega komiteja Komunistične partije Italije je tovariš Luigi Longo poslal Centralnemu komiteju vietnamske partije pismo, v katerem je med drugim rečeno: »ime in lik Ho Ši Minha sta prisotni v vseh domovih naše države, napolnila sta ulice in trge, tovarne in požeželje, prisotni sta v naših bojih za mir in svobodo. Ne bomo pozabili njegovih nauk, njegove poveznosti s stvarnostjo njegovega naroda, njegovega pristnega proletarskega internacionalizma, njegove odločnosti v boju proti imperializmu, njegove neupoglive volje po miru, neodvisnosti in svobodi, njegove visoke predanosti socializmu.«

Komunistična partija Italije je po vseh krajih države razširila lepake, na katerih je med drugim podčrtano, da je Ho Ši Minh učil, da zatirani narodi lahko zmagajo, da bosta zmagala socializem in mir.

Predsednik SFRJ Josip Broz - Tito je v svoji brzojavki, ki jo je poslal predsedstvu Demokratske republike Vietnamu, med drugim poudaril: »nenadna smrt Ho Ši Minha, legendarnega voditelja vietnamskega ljudstva, je velika izguba za vietnamsko ljudstvo in napredno človeštvo, tem večja tudi zato, ker je do nje prišlo v trenutku bližnjega zmaganja vietnamskega ljudstva v dolgotrajnem in junaškem boju za svobodo, neodvisnost in socializem«. V sožalno brzojavki, ki jo je tovariš Tito poslal Centralnemu komiteju vietnamske partije pa je med drugim rečeno: »tovariš Ho Ši Minh bo ostal v trajnem spominu kot simbol borbe narodov za osvoboditev izpod imperializma, za narodno neodvisnost in socialistični razvoj. Junaški narod Vietnamu je s svojim bojem proti imperialističnemu napadu dokazal, da se tudi majhen narod lahko uspešno

zoperstavi mnogo močnejšemu sovražniku.«

V sožalnem pismu, ki ga je poslala KP Kitajske pa je med drugim rečeno: »Ho Ši Minh je bil velik proletarec, ki je konkretno uveljavljal marksizem - leninizem v vietnamski stvarnosti.«

Ho Ši Minh je užival velik ugled v svetu ne glede na politična ali nazorska prepričanja. O tem pričajo tudi izjave, ki so jih dali številni državniki in ugledni javni delavci v zadnjih dneh. Novi indijski predsednik Giri je izjavil, da je smrt Ho Ši Minha nenadomestljiva izguba za Azijo in ves svet. Južnovietnamski senator Tran Van Don pa je izjavil, da je ne glede na politično prepričanje treba priznati, do Ho Ši Minha zasluži spoštovanje kot človek, ki je vse življenje žrtvoval boju.

Potrebna je nova večina

no gibanje v svojih vsakodnevnih bojih. In komuniti so sestavni del tega gibanja.

Nesmiselno je govoriti o vrnitvi k formuli leve sredine. Pristopiti je treba k novim formulam, iti preko zgrešene politike, ki je propadla, ki je brezuspešna tudi v našem deželnom merilu. To zahtevajo tudi sindikalne organizacije.

Med pereča vprašanja, ki se postavljajo z vso nujnostjo pred nas je spada tudi vprašanje slovenske narodnostne skupnosti v naši deželi. Vlada leve sredine in njene predhodnice kakor tudi deželna vlada niso doslej niti poskušale pristopiti k reševanju tega vprašanja.

Potrebna je ustvaritev nove vlade večine, ki bo sposobna izvajati novo politiko ter pristopiti k reševanju perečih vprašanj. Vemo, da nova večina, za katero se zavzemajo komunisti, ni še gotova. Vemo, da bo za ustvaritev take večine potrebna nadaljna borba, ki bo zahtevala nadaljnje bitke, celo ostre spopade z različnimi političnimi silami. Toda pot za napredovanje je samo tale in ne tista, ki jo je zasledovala leva sredina.

Koroška

v šolah lahko neoziraje se na prepoved razdeljujejo učencem «na-grade» Suedmarke, dokler ta organizacija, katere protislovenska dejavnost v preteklosti je znana in ugotovljena, dobi od države povrnjeno premoženje, dokler si učitelji dovoljujejo slovenskim otrokom dajati kazenske naloge z naslovom «V glavni šoli ne smem govoriti slovensko» in dokler po šolah lahko pobirajo prispevke za «nemštvo» na Južnem Koroškem, tako dolgo so vsi še tako odločni ukrepi policije za izsleditev najetih ali tudi samo zapeljanih storilcev protislovenskih atentatov brezpredmetni in neučinkoviti.

V tej luči namreč ne gre za malenkostna in nepomembna dejanja, kakor so nekatera v smislu kazenskega zakonika, marveč gre za zelo resno in nadvse izzivalna politična dejanja, ki jih je treba tudi kot taka politično rešiti. Politična rešitev pa terja končno rešitev vseh odprtih vprašanj slovenske narodnostno skupnosti in izpolnitev določil državne pogodbe.

DELO
glasilo KPI za slovensko
narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul.
Torrebianca 12